

Siirtolaisuusinstituutti katsoo tulevaisuuteen

Olavi Koivukangas

PUHEENVUORO

Kun opetusministeriö oli vilkuttanut vihreätä valoa, Siirtolaisuusinstituutti-säätiö perustettiin Turun yliopistossa 15. päivä maaliskuuta 1974. Läsä oli 21 yhteisöä, joukossa neljä ministeriötä ja kaikki Suomen yliopistot. Valtuuskunnan puheenjohtajaksi valittiin professori **Jorma Pohjanpalo** Suomi-seurasta ja hallituksen puheenjohtajaksi **Vilho Niitemaa**. Minut valittiin instituutin johtajaksi ja toimistosihteeriksi **Maija-Liisa Kalhama**. Varsinainen toiminta aloitettiin elokuussa 1974.

Perustajajäsenet lahjoittivat säätiön pääoman 50 000 markkaa ja lisäksi saatiin 40 000 markkaa, joka sijoitettiin suomalaisiin yhtiöihin. Yksi oli Nokia, jonka osakkeita myytiin vuonna 2000 neljän miljoonan markan arvosta ja perustettiin tutkimusrahasto. Erityisen tärkeä oli opetusministeriön tuki, joka on koko aikana ollut tärkeä jatkuvuuden toiminnan turvaamiseksi.

Heinäkuussa 1988 kävin tapaamassa opetusministeri **Christoffer Taxellia**, ja aiheena oli 300 000 markan määräraha jolla ostettaisiin tietokoneita ja palkattaisiin kolme henkilöä aloittamaan tärkeä Siirtolaisrekisteri. Esitin, että se olisi Suomen lahja siirtolaisille, kun oli kulunut 350 vuotta siirtolaisuuden alkamisesta Ruotsi-siirtokuntaan Delawareen. Ministeri Taxell kutsui huoneeseen kansliapäällikkönsä, joka totesi ettei ministeriöllä ole varaa rahoitukseen. Silloin Taxell sanoi, että tämä on hyvä hanke ja rahat löytyvät. Opin, että ministerillä on suuri valta Suomessa.

Instituutti aloitti toimintansa elokuussa 1974 vanhassa kasarmissa Turun yliopiston historian laitoksen luentosalin nurkkaan tehdyssä kahdessa huoneessa.

Vuonna 1975 alussa tein pitkän matkan USA:aan ja Kanadaan ja houkuttelin tutkijoita tulemaan Turkuun. Kun historian laitos muutti uusiin toimitiloihin, instituutti pääsi muuttamaan kaupungin kiinteistöön Piispankatu 3:een, joka kunnostettiin instituutin tarpeita varten. Piispankadun tilat olivat kodikkaat, ja viihdyimme siellä 20 vuotta.

Kun Åbo Akademi osti kaupungilta koko korttelin, jouduimme muuttamaan 2002 Linnankadulle Huhtamäen kiinteistöön. Kun sekin myytiin, instituutti sai hyvät tilat vanhassa jugendtalossa Eerikinkatu 34:ssä, jossa toimittiin lähes 10 vuotta, kunnes tiloista luovuttiin sisäilmaongelman vuoksi.

Nykyisin instituutti toimii kerrostalossa Åbo Akademin tiloissa lähellä Tuomiokirkkoa. Esitän Turun kaupungille parhaat kiitokset toimitilojen järjestelyistä ja hyvästä yhteistyöstä.

Siirtolaisuusinstituutti perustettiin edistämään siirtolaisuuteen ja Suomeen muuttoon liittyvää tutkimusta. Tähän liittyy myös maan sisäinen muuttoliike.

Professori Niitemaan ajatus oli, että tutkimus tapahtuisi lähinnä yliopistoissa ja instituutti olisi yhteistyöelin ja koordinaattori sekä tutkimusten julkaisija. Itse edustin käsitystä, että instituu-tissa tulee tehdä myös tutkimusta.

On erinomainen asia, että kansainvälinen tutkimuslaitos syntyi Turkuun, kun aika oli kypsä. Turun instituutti on alusta lähtien ollut yksi alansa suurimpia maailmassa, ja sen kansainvälinen yhteistyö on merkittävä.

Turun kaupunki on hyötynyt monin tavoin instituutista. Maineen lisäksi instituutti on tuonut tutkijoita ja tuhansia vierailijoita Turkuun, erityisesti kansainvälisiin konferensseihin.

Se on ollut myös hyvä työllistäjä. Tällä hetkellä instituutissa on 30 tutkijaa ja muita työntekijöitä, ja se on valtakunnallisesti ja kansainvälisesti tunnettu muuttoliikkeiden tutkimuskeskus.

Lisäksi on mainittava instituutin Pohjanmaan aluekeskus, joka toimii Seinäjoella. Peräseinäjoella toimii instituutin perustama Suomen Siirtolaisuusmuseum, jonne on tuotu siirtolaisten rakennuksia eri puolilta maailmaa.

Kun Siirtolaisuusinstituutti perustettiin 50 vuotta sitten, niin Suomi–Amerikka Yhdistysten Liiton puheenjohtaja kouluneuvos **Jussi Saukkonen** sanoi: ”Instituutti on kuin tyhjä säkki, ja aika näyttää pysyykö se pystyssä.”

Instituutti on kuin joulupukin säkki, täynnä hyviä tavaroita ja asioita. Se seisoo tukevasti pystyssä ja katsoo luottavaisesti tulevaisuuteen.

Kirjoitus perustuu Olavi Koivukankaan (Siirtolaisuusinstituutin johtaja 1974–2009) pitämään puheeseen Siirtolaisuusinstituutin 50-vuotisjuhlassa 10.10. 2024.